

PHILOSOPHY OF EDUCATION

DOI: 10.46340/ephd.2021.7.3.15

Liudmyla Shvydun

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7286-8103>

Dnipro Academy of Continuing Education, Ukraine

PECULIARITIES OF EDUCATIONAL MOBILITY IN THE AGE OF INFORMATIZATION

Людмила Швидун

Дніпровська академія неперервної освіти, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОЇ МОБІЛЬНОСТІ В ЕПОХУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

The author presents the features of educational mobility in the age of informatization, as well as a description of theoretical approaches to defining the concept and essence of academic mobility in terms of organizing the movement of students and teachers to other universities to achieve educational goals in the context of personal characteristics and needs. Global informatization of society is one of the dominant trends of civilization in the XXI century. The development of new technologies, modernization of production, automation of existing processes, and informatization of corporate data every day require more and more staff with knowledge of advanced technologies. Educational mobility in the age of informatization provides students and staff with more opportunities to have international experience, as well as to acquire promising and other relevant skills around the world. In addition, educational mobility allows higher education institutions from participating countries to establish long-term sustainable international cooperation with partner institutions from partner countries. The peculiarity of educational mobility in the age of informatization is: the use of computer tools as auxiliary procedures for more effective solutions of the system of didactic tasks; the use of computer technology in the educational process allows to solve other tasks in terms of content and form, to conduct a laboratory experiment, etc.; students can study and gain international experience at any convenient time; with the help of informatization of education, a student can get an international experience in another country while staying in his own country. Educational mobility is an opportunity for students traveling abroad to study and develop valuable skills and gain new experience. The essence of informatization of education is the structuring of professional knowledge in given subject areas and ensuring free access to databases. The learning process should be aimed not only at the ability to work with certain software but also at the technology of working with various information: audio, video, graphics, text, tabular.

Keywords: mobility, academic mobility, education, informatization, informatization of education, internationality, distance learning.

Глобальна інформатизація суспільства є однією з домінуючих тенденцій розвитку цивілізації в XXI столітті. Швидке зростання інформатизації змушує університети по всьому світу сприяти онлайн навчанню студентів та викладачів, що реконструює спосіб навчання. Особливістю освітньої мобільності в епоху інформатизації є персоналізація середовища навчання, створення віртуального класу, де користувач може отримати доступ до курсу з будь-якого місця і в будь-який час.

Сучасні моделі навчання та структури класу значною мірою ґрунтуються на використанні новітніх технологічних досягнень, які базуються на спілкуванні та інформації. Коли інформатизація використовується в системі освіти, створюються умови, які задовольняють інформаційні потреби за допомогою технологій, систем та різних інформаційних ресурсів.

Інформатизація мала безпосередній вплив на освіту, дозволяючи вдосконалити методи навчання. Використання Інтернету та інших мережевих ресурсів відіграло ключову роль у інформатизації, дозволивши користувачам отримати доступ до всіх типів інформації з використанням найновіших технологій. Оскільки суспільство продовжує використовувати цей процес, він також має вплив на зміну системи освіти.

Завдяки інформатизації освіти, викладачі можуть збагачувати контент. Для збільшення знань можна використовувати велику кількість каналів, а методи навчання слід урізноманітнити. Викладання на університетському рівні більше не повинно обмежуватися лише аудиторією, а також включати використання каналів навчання. Так студенти зможуть зрозуміти суспільство на іншому рівні та краще адаптуються.

Інформатизація освіти надає такі можливості:

- Використання комп'ютерних засобів як допоміжних процедур для ефективнішого вирішення системи дидактичних завдань (довідкова інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрація тощо);

- Можливість тренінгу та контролю за отриманням знань;

- Застосування комп'ютерної техніки у навчальному процесі дає змогу вирішувати інші за змістом і формою завдання, проводити лабораторний експеримент тощо; моделювання зміст об'єктів засвоєння шляхом їх конструювання (створення віртуального середовища в окремих галузях знань та навчальних дисциплінах).

Однак вказаний перелік є поверхневий, оскільки розвиток інформаційних технологій з високою активністю надає нові технічні можливості та сприяє полегшенню засвоєнню та оновленню знань¹.

І.В. Роберт стверджує, що інформаційна освіта – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збір, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача і використання інформації, здійснюваної на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну².

Застосування інформаційно-комунікативних технологій в сучасній освіті очевидно неминуче в умовах науково-технічного прогресу. Використання інформаційних технологій в навчальному процесі сприяє розвитку педагогічної діяльності як системи, що враховує новий зміст, форму і технології в освіті з орієнтацією на самостійне оволодіння учнями знаннями в будь-яких галузях науки, з будь-якого предмету³.

Сучасні студенти вже не уявляють навчання без комп'ютера. Він допомагає розвитку творчих здібностей, сприяє формуванню професійно важливих навичок і вмінь, розвитку логічного мислення. Прослідковується зміна освітньої парадигма від «освіти на все життя» до обов'язковості «освіти протягом життя».

Мобільність – це феномен, що знаходиться на суб'єктному рівні як особистісна якість студента, що визначає швидке і гнучке реагування на виникаючі соціальні, педагогічні та організаційно – діяльнісні зміни, що сприяють трансформації їх в свій соціальний, освітній або професійний маршрут.

Академічна мобільність студента – якість особистості, що представляє сукупність мотиваційно-ціннісних установок, когнітивних операцій, професійних компетенцій, організаційно-діяльнісних і рефлексивних умінь, усвідомлено використовуваних суб'єктом освіти для визначення стратегії власного міжкультурного і професійного розвитку.

Показниками готовності студента до реалізації міжнародної академічної мобільності є: мотиваційно-ціннісні, когнітивні, організаційно-діяльні, рефлексивні компетенції в структурі особистості суб'єктів освіти.

М.А. Ставрук виділяє чотири підходи до визначення поняття «академічна мобільність»⁴:

- Функціональний – академічна мобільність розглядається через такі види діяльності, як пересування, навчання, отримання знань, участь в програмах;

¹ Хомишин, І. Ю. (2016). Принцип інформатизації освіти в умовах глобалізації суспільства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*, 850, 123-128.

² Роберт, І. (2010). *Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы: перспективы использования*. Москва: ИИО РАО, 140.

³ Стрюк, М. І., Семеріков, С. О., Стрюк, А. М. (2015). Мобільність: системний підхід. *Інформаційні технології та засоби навчання*, 49, 5, 37-70.

⁴ Ставрук, М. А. (2009). Развитие академической мобильности студентов в Финляндии. *Педагогическое образование и наука*, 9, 48-53.

- Особистісний – академічна мобільність як інструмент розвитку особистісних якостей;
- Культурологічний – академічна мобільність як інструмент культурного інтелектуального обміну;
- Віртуальний – академічна мобільність студентів в рамках дистанційної освіти.

Академічна мобільності надає студентам та працівникам більше можливостей мати міжнародний досвід, а також набувати перспективних та інших відповідних навичок у всьому світі. А також, надає змогу вищим навчальним закладам із країн-учасниць програми встановлювати довгострокову сталу міжнародну співпрацю з установами-партнерами з країн-партнерів.

Освітня мобільність – це можливість для студентів розвивати цінні навички та розширювати свій кругозір, виїжджаючи за кордон для навчання або проходження стажування.

Освітня мобільність є принциповою характеристикою єдиного освітнього простору, на формування якого спрямований, зокрема, й Болонський процес, у рамках якого враховується також рівень освіти суб'єктів мобільності (середня, середня професійна, вища професійна, фундаментальна) і географія (мобільність усередині країн ЄС, мобільність між країнами ЄС та іншими країнами світу, мобільність між країнами-сусідами)¹.

В даному контексті виникає необхідність виявлення і обґрунтування структури академічної мобільності як особистісної якості, механізмів і психолого-педагогічних умов розвитку мобільності студентів в процесі їх професійного становлення та самоосвіти. З точки зору здатності та готовності адаптуватися, змінюватися і перетворювати себе та навколишнє середовище з метою самоосвіти і самореалізації академічна мобільність набуває значущості і в успішній підготовці до майбутнього працевлаштування та самореалізації в професії.

Академічна мобільність розглядається як «предиктор соціальної і професійної мобільності», що забезпечує вміння прогнозувати професійну діяльність з урахуванням вимог нової епохи і нового суспільства, здатність і прагнення до безперервної освіти та самоосвіти.

У рамках іншого підходу, навпаки, мобільність розглядається як загроза стабільності розвитку національних закладів вищої освіти, міжнародні програми мобільності сприймаються дуже застережливо або взагалі негативно через тенденцію інтенсифікації освітньої міграції до більш економічно розвинених країн².

В контексті проблеми онлайн освіти слід визнати, що віртуальна навчальна дисципліна – це очевидна симуляція, тобто заміна реального освітнього процесу його симулякром. Віртуальна реальність, віртуальні явища характеризуються завжди якимось частковим або недовтіленим існуванням, характеризуються недоліком, відсутністю тих чи інших сутнісних характеристик явищ звичайної емпіричної реальності. Їм властива неповна, применшена наявність, що не досягає стійкого рівня і перебуває на межі самопідтримки наявності і присутності³.

Осмислення освітньої мобільності у взаємозв'язку з іншими видами мобільності стало можливим у результаті інформатизації та комп'ютеризації суспільства. Відкритість освітніх систем, збільшення потоків інформації, інтенсифікація обміну студентами, викладачами, науковцями, інноваційним досвідом, програмами тощо між різними педагогічними системами забезпечили можливість взаємодії різних видів мобільності⁴.

Особливістю освітньої мобільності в епоху інформатизації є онлайн освіта⁵. Онлайн-освіта дозволяє без фізичного виїзду в іншу країну, для отримання міжнародного досвіду, студентові відвідувати заняття практично. Спостерігається трансформація заняття та навчання, створення онлайн – класів та використання цифрових технологій у аудиторіях.

Але, на жаль, сучасні технології та онлайн-класи не можуть забезпечити 100 % ефективність навчання, а також, студенти можуть не мати соціальної взаємодії з іншими студентами.

¹ Швидун, Л. (2021). Мобільність неперервної освіти в контексті філософських поглядів. *Актуальні питання соціально-гуманітарної середньої та вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (21 квітня 2021 року, м. Дніпро)*. Дніпро-Любляна: КЗВО «ДАНО» ДОР», Україна – University of Ljubljana, Slovenia, 209.

² Там само, 213.

³ Хоружий, С. С. (1997). Род или недород? Заметки к онтологии виртуальности. *Вопросы философии*, 6, 53-68.

⁴ Швидун, Л. (2021). Мобільність неперервної освіти в контексті філософських поглядів. *Актуальні питання соціально-гуманітарної середньої та вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (21 квітня 2021 року, м. Дніпро)*. Дніпро-Любляна: КЗВО «ДАНО» ДОР», Україна – University of Ljubljana, Slovenia, 211.

⁵ Avveduto, S. (2010). *Mobility of PhD Students and Scientists. International Encyclopedia of Education*, 4, 286-293.

Освітня мобільність за допомогою інформатизацією надає можливість студентам швидке спілкування між зацікавленими сторонами з будь – якого місця та в будь – який час. Це означає, що всі студенти з різних країн, та з різних часових поясів у зручний для них час матимуть доступ до однакових матеріалів курсу.

Освітня мобільність за допомогою інформатизації надає можливість:

- Поділитися своїм досвідом;
  - Відчувати нові навчальні середовища;
  - Набути інноваційних навичок проектування навчальних програм;
  - Зв'язуватися зі своїми однолітками за кордоном для розробки спільної діяльності для досягнення цілей програми;
  - Обмінюватися передовим досвідом та посилювати співпрацю між вищими навчальними закладами;
  - Краще підготувати студентів до світу праці, залучаючи до курсів співробітників підприємств.
- Особливості освітньої мобільності в епоху інформатизації:
- Гнучкість – навичка вільно та самостійно планувати час, місце і тривалість занять;
  - Модульність – матеріали для вивчення пропонуються у вигляді модулів, що дозволяє тому, кого навчають генерувати траєкторію свого навчання у відповідності зі своїми запитами і потенціальними можливостями;
  - Доступність – незалежність від географічного і часового положення того, хто навчається і освітнього закладу дозволяє не обмежувати в освітніх потребах населення країни;
  - Рентабельність – економічна ефективність проявляється за рахунок зменшення витрат на утримання площ освітніх установ, економії матеріальних ресурсів (друк, розповсюдження матеріалів та ін.)¹;
  - Охоплення – одночасне звернення великої кількості студентів до багатьох джерел навчальної інформації (електронним бібліотекам, банкам даних, базам знань та ін.);
  - Технологічність – використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій;
  - Соціальна рівноправність – рівні можливості отримання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності і матеріальної забезпеченості студентів;
  - Інтернаціональність – експорт та імпорт світових досягнень на ринку освітніх послуг.

Віртуальна мобільність, будучи однією з форм академічної мобільності є інструментом який полегшує доступ до здобуття вищої та додаткової освіти, а також сприяє оперативному міжнародному та міжкультурному обміну знаннями та досвідом за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, освітня мобільність в епоху інформатизації одночасно впливає на розвиток суспільства в цілому та призводить до вдосконалення методів навчання. Освітня мобільність допомагає студентам розвивати свої професійні, соціальні та міжкультурні навички, а також підвищує їх можливість до працевлаштування.

Особливістю освітньої мобільності в епоху інформатизації є метод викладання, адже викладання більше не спрямоване на надання знань, а полягає на апробації технологій для виконання завдань, завершення досліджень та створення нової системи освіти, яка задовольнятиме всі потреби суспільного розвитку. Нові моделі освітніх послуг передбачають побудову механізму прийому та обміну якісними освітніми ресурсами на основі Національної мережі освіти та платформи, системи державних послуг для освітніх ресурсів за допомогою мережевих обчислень та штучного інтелекту. Нові моделі управління освітою передбачають досягнення точного, рівного та гуманізованого управління освітою. Особливості освітньої мобільності в епоху інформатизації: студенти різних країн можуть поділитися своїм досвідом; для викладачів є змога набути нових інноваційних педагогічних навичок та навичок проектування навчальних програм та цифрових навичок; студенти можуть не від'їжджаючи з власної країни поринути в нове навчальне середовище, а також, студенти можуть зв'язуватися зі своїми однолітками за кордоном для розробки спільної діяльності для досягнення цілей освітньої мобільності; змога обмінюватися передовим досвідом та посилювати співпрацю між вищими навчальними закладами.

¹ Безтелесна, Л. І. (2016). Академічна мобільність як інструмент реалізації стратегічного управління людськими ресурсами. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*, 1, 11-20.

References:

1. Beztelesna, L. I. (2016). Akademichna mobilnist yak instrument realizatsii stratehichnoho upravlinnia liudskymy resursamy [Academic mobility as a tool for implementing strategic human resource management]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ekonomichni nauky* [Bulletin of the National University of Water Management and Environmental Sciences. Economic sciences], 1, 11-20 [in Ukrainian].
2. Robert, I. (2010). *Sovremennye informacionnye tehnologii v obrazovanii: didakticheskie problemy: perspektivy ispolzovaniia* [Modern information technologies in education: didactic problems: prospects of use]. Moscow: IIO RAO. [in Russian].
3. Stavruk, M. A. (2009). Razvitiie akademicheskoi mobil'nosti studentov v Finljandii [Development of academic mobility of students in Finland]. *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka* [Pedagogical education and science], 9, 48-53. [in Russian].
4. Striuk, M. I., Semerikov, S. O., Striuk A. M. (2015). Mobilnist: systemnyi pidkhid [Mobility: a systems approach]. *Informatsiini tehnologii ta zasoby navchannia* [Information technologies and teaching aids], 49, 5, 37-70. [in Ukrainian].
5. Khomyshyn, I. Yu. (2016). Pryntsyp informatyzatsii osvity v umovakh hlobalizatsii suspilstva [The principle of informatization of education in the context of globalization of society]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Serii: Yurydychni nauky* [Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Legal Sciences], 850, 123-128. [in Ukrainian].
6. Horuzhij, S. S. (1997). Rod ili nedorod? Zаметki k ontologii virtual'nosti [Genus or crop failure? Notes on the ontology virtuality]. *Voprosy filosofii* [Philosophy questions], 6, 53-68. [in Russian].
7. Shvydun, L. (2021). Mobilnist neperervnoi osvity v konteksti filosofskykh pohliadiv [Mobility of continuing education in the context of philosophical views]. *Aktualni pytannia sotsialno-humanitarnoi serednoi ta vyshchoi osvity: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation (April 21, 2021, Dnipro)*. [Current issues of social and humanitarian secondary and higher education: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation (April 21, 2021, Dnipro)]. Dnipro-Ljubljana: KZVO "DANO DOR", Ukraine – University of Ljubljana, Slovenia, 209-213. [in Ukrainian].
8. Avveduto, S. (2010). Mobility of PhD Students and Scientists. *International Encyclopedia of Education*, 4, 286-293. [in English].